

Asia: VN/16752/2022

Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalalisä ja siirtymätasauksen muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriön lausuntopyynnössä pyydetään lausuntoa hyvinvointialueen rahoituksen muutoksiin. Lausuntopyyntö koskee seuraavia muutosehdotuksia rahoitukseen:

1. Yleiskatteelliseen rahoitusmalliin lisättäisiin vuodesta 2024 alkaen uutena määräytymistekijänä yliopistosairaalalisä. Ehdotettu taso olisi 1,1-1,8% sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Rahoitus ehdotetaan vähennettävän sosiaali- ja terveydenhuollon asukasperusteisesta rahoitusosuudesta. Ilman erillistä määräytymistekijää rahoitus ei kohdentuisi jatkossa nykytilaa vastaavasti yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille.

Esitysluonnoksessa on lausuntokierroksella arvioitavana kolme mallia yliopistosairaalalisän kohdentamiseksi:

- 1) Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen asukkaiden määrä
- 2) Koko yhteistyöalueen asukasmäärä TAI
- 3) 50 prosenttia yliopistosairaalahyvinvointialueen ja 50 prosenttia yhteistyöalueen asukasmäärän perusteella

Laskennallisen rahoituksen määräytymistekijät alkavat siten käytännössä vaikuttaa aluekohtaiseen rahoitukseen porrastetusti vuodesta 2024 lukien. Yliopistosairaalalisän perusteella kohdennettava rahoitus otettaisiin huomioon siirtymätasauksissa vuodesta 2024 alkaen.

2. Siirtymätasausääntelyn muutos: asukasta kohden 50 euroa ylittävä laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauslisällä. Vastaava muutos siirtymätasauslisän porrastukseen tehdään vuosille 2025-2029 (sote-ministeriötyöryhmän linjaus).

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto yliopistosairaalisään:

Pohjanmaan hyvinvointialue ehdottaa YO-sairaalisään käyttöönottoa lain taustatöissä esitetyllä tasolla (116 M€ vuoden 2022 tasossa) toteutusmallilla, jossa lisä rahoitetaan hyvinvointialueiden rahoituksen ulkopuolelta esimerkiksi korottamalla valtion tutkimus- ja koulutuskorvauksia vastaamaan nykyisiä kustannuksia. Tämä rahoitusmalli antaa mahdollisuuden parantaa tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksen ohjaavuutta, kohdentumista ja kannustavuutta. Hallituksen esityksestä puuttuvat arviot YO-sairaaloiden erityistehtävien vaihtoehtoisista rahoitustavoista, jotka voisivat olla yleistä YO-sairaalisää kannustavampia, tehokkaampia ja kohdentuvampia. Viittaamme tältä osin Pitkälän, Nevalan ja Uittamon (2022) raportin suosituksiin valtion koulutuskorvausten kohdistumisesta

On ilmeistä, että YO-sairaalan sisältävillä hyvinvointialueilla on 8,9% korkeammat kustannukset, joita ei rahoiteta riittävästi palvelujen käytöstä koituvilla muiden hyvinvointialueiden maksuilla asukkaidensa käyttämistä palveluista, valtion tutkimus- ja koulutuskorvauksilla tai tulevilla YTA-alueen sopimukseen perustuvilla korvauksilla. Rahoitusvaje tulee korvata YO-sairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille. Oleellista on löytää oikea korvaamisen tapa ja taso.

Hyvinvointialueiden aloittava rahoitus vuodelle 2023 on lähtökohtaisesti alimittaista. Näin ollen hallituksen esitykseen sisältyvä ratkaisu rahoittaa YO-sairaalisää olemassa olevaa rahoitusta uudelleen kohentamalla on lähtökohtaisesti epäonnistunut. Malli ei ratkaise yhdeksän YO-sairaala ylläpitävien hyvinvointialueiden rahoitusvajetta kuin osittain, mutta tämä rahoitusratkaisu upottaa kaksitoista ei-YO-sairaalan sisältävää hyvinvointialuetta syvemmälle alirahoituksen kriisiin. On myös huomioitava, että YO sairaalat myyvät paljon palveluita 12 ei YO-sairaala alueelle. Yo-sairaaloilla on siis mahdollisuus hintoja nostamalla korjata rahoitusvajetta. Tästä esimerkkinä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin 22.9.2022 lähettämä ilmoitus Pohjanmaan hyvinvointialueelle, jossa se ilmoitti päättäneensä vuodeosastohoidon ja avohoitokäyntien suoritehintojen 12% korotuksesta marras-joulukuulle tietyille toi-mialueille. YO-sairaala hyvinvointialueilla on tämä sama mahdollisuus käytettävissä ja tämä on luonnollisesti heikentävä tekijä ei YO-sairaala alueille.

Toteamme samalla, että tässä yhteydessä on YO-sairaalisää ajankohtaisempaa korjata pikaisesti rahoitusmalliin ja sitä kautta rahoituslakiin sisältyvät valuviat, jotka ovat ilmeisiä ja ovat ajamassa pääosan hyvinvointialueista rahoituskriisiin jo käynnistämisyvuotena. Rahoitusta tulisi myös kehittää siten, että se kannustaisi saamaan väestön voimaan paremmin. Tällä hetkellä ainoa keino saada parempi rahoitus on se jos väestö voi huonommin.

Yliopistosairaaloiden korkeammat kustannukset sisältyvät niitä tällä hetkellä ylläpitävien kuntien rahoitukseen ja näin ollen myös ylläpitävien hyvinvointialueiden käynnistyvän rahoituksen pohjaan. YO-sairaalisä on ehdotettu otettavaksi käyttöön 2024 lähtien, jota on pidettävä siirtymätasaukseen nähden varsin etupainotteisena ratkaisuna verrattuna tarvepohjaisen rahoituksen siirtymäaikaan. Mikäli YO-sairaalisä rahoitettaisiin hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksen sisältä, olisi oikeudenmukainen ratkaisu ottaa rahoitustekijä käyttöön siirtymäkauden keskellä 2025 tai 2026.

Uudistus vähentäisi aluksi jokaisen hyvinvointialueen rahoitusta 55 e/asukas. Rahoituksen kohdennuksessa YO-sairaalan sisältävien hyvinvointialueiden rahoitus kasvaisi nettomääräisesti 3,4 M€ (Itä-Uusimaa) – 22,7 M€ (Helsinki) riippuen YO-sairaala ylläpitävän rahoittajan koosta. Muilta hyvinvointialueilta rahoitus vähenisi asukaslukujen suhteessa haarukassa 3,7 M€ (Keski-Pohjanmaa) – 14,2 M€ (Keski-Suomi). Pohjanmaan hyvinvointialueen kohdalla rahoitus vähenisi noin 9,5 M€ vuodesta 2024 lähtien, joka merkitsee jälleen suurempaa sopeuttamistarvetta.

Pohjanmaa hyvinvointialue suhtautuu hyvin kriittisesti kaikkiin kolmeen rahoitusmalliin yliopistosairaalisän kohdentamiseksi. Lisä tulisi rahoittaa hyvinvointialueiden rahoituksen ulkopuolelta. Lisäksi koko rahoitusmallia tulee korjata, jotta alimittainen rahoitus ei vaaranna palveluiden tuottamista väestölle jo ensimmäisenä hyvinvointialueiden toimintavuonna.

Pohjanmaan hyvinvointialue sen sijaan kannattaa siirtymätasauksen muuttamista siten, että asukasta kohden - 50 euroa ylittävä laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella.

Berg Päivi

Pohjanmaan hyvinvointialue - Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitus

10.10.2022 § 136/johtaja Marinan Kinnunen